

BOTVIDSBYGDEN

NR 3

DECEMBER 1999

Dopp i grytan är en traditionell inledning till julens överflöd i mat och dryck.

Mat och dryck i riklig eller i varje fall tillräcklig mängd har alltid hört julen till. I förberedelserna ingick också storbrygd och storbak jämte slakten och beredningen av köttmaten. I burgna hem har väl alltid julens mat och dryck överflödat. I fattiga hem minnes man ofta julen som den enda tid på året, då man var säker på att få äta sig riktigt mätt. Då julmaten tillreddes tänkte man också alltid på de fattigas andel, då så var möjligt. Tjänare och gärningsmän fick sin julkost och familjemedlemmarna sin jultugg. Denna bestod ofta av alla julens olika slags bröd med ost, ett äpple och pepparkakor eller annat dessutom. Var och en fick sedan vanligen hushålla med sin jultugg.

Redaktionen önskar alla sina läsare **GOD JUL** och ett **GOTT NYTT ÅRTUSENDE 2000**

NYA MEDLEMMAR 1999

VUXNA

Forsberg Birgitta	Tullinge
Forsberg Bengt	Tullinge
Granlind Maj-Britt	Tullinge
Granlind Ingmar	Tullinge
Holmström-Petters Inga	Tullinge
Karlsson Margareta	Huddinge
Lilje Carl Gustaf	Tumba
Lindgren Bo	Tullinge
Löfgren Agneta	Tullinge
Roos Inger	Tullinge
Roos Roland	Tullinge
Trygg Arne	Ärla

BARN & UNGDOM

Brantfalk Nicole	Tumba
Eriksson-Bergman Ronja	Tullinge
Gustavsson Elin	Tullinge
Gustavsson Robin	Tullinge
Habil Jennifer	Tumba
Habil Marianne	Tumba
Malm Hanna	Tullinge
Rindå Robert	Tumba
Rindå Tobias	Tumba
Weiner Ingemar	Älvsjö
Weiner Sara	Älvsjö

NI HÄLSAS ALLA VÄLKOMNA I GILLET!

GRATTIS

ALLA SOM FYLLER ÅR UNDER 2000!

50 år	21/5	Ing-Marie Rapp
	1/8	Marie Karlsson
	4/9	Siv Johansson
60 år	10/2	Roland Roos
	1/3	Göran Furuliden
	7/3	Ulla Källander
	7/3	Torbjörn Palm
	2/9	Arne Mattsson
	14/12	Bibi Ekman
	24/12	Barbro Caroll
70 år	6/3	Olle Sahlström
	19/5	Margareta Eriksson
	19/6	Lars-Erik Hultman
	30/6	Marianne Lundström
75 år	1/8	Berndt Carseberg
	14/8	Lilly Stenbäck
	2810	Lars Ström
80 år	28/2	Carl Gustaf Lilje
	20/4	Ingegerd Wagenborg
	9/6	Maj Moback
85 år	13/8	Sture Jansson

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSVARIG UTGIVARE: Ingrid Avelin Tel. 08-771 15 12

REDAKTION: Arne Mattsson, Tel/Fax 08-530 371 16

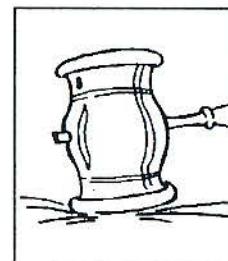
Edi Marhold, Tel. 08-778 29 45

Sista manusdag för bidrag till nr 1/2000 är den 9 mars 2000.

Botvidsbygden är tryckt på miljövänligt papper. Licens nr. 341 019

INGRID AVELIN, ORDFÖRANDE

Ett årtusende närmar sig slutet....

"Vårt Jubileumsår snart nått sitt slut.

Samtidigt som ett helt millenium nu sinar ut.

Något nytt för Gillet detta år betytt
för i vår nybyggda "Loge" vi snart kan börja om som på nytt".

Hösten har varit mild och fin, sommarvärmen ville inte ta slut, men - så tyvärr drabbades Sydsverige av vindar med orkanstyrka, medan vi klarade oss med rejäl blåst! Söndagen den 5 december sken solen och snön låg vit på marken - idealväder för julmarknad.

Vi fick många besökare. Ute i stugorna var arbetet i full gång. Brödbakning på Slätten, smeden hamrade och slog i Smedjan, barn och juniorer tillverkade många fina halmsaker i Trädgårdstorpet, lotter och hemslöjdsalster fanns till försäljning i bodarna, i kaffestugan och i Mor Annas stuga, ute på gården kunde man grilla korv och möta Tomten med sina stora karameller. När man blev trött och kaffetörstig gick man till vår "nya" Loge där kaffeborden stod dukade. Medan kaffet avnjöts underhöll spelmanslaget med julmusik och låtar. I år var det litet bättre plats, för vår "nya" Loge blev klar för användning precis till julmarknaden. I en utställning kunde man studera arbetets fortlöpande och på väggarna fanns gamla bonader till beskådande. I ett hörn fanns massor av tomtar, de var vinster i en tomtetombola. Julmarknads-kommittén har heder av sitt arbete.

Det var faktiskt med glädje jag steg in på logen denna dag. Under 2 månader har det grävts, plockats tegel, snickrats, sågats och

målats för att just denna decemberdag vara så gott som klar att ta emot våra julmarknadsbesökare. Det har varit intressant att vecka för vecka följa arbetet och se vår samlingslokal växa fram. Litet arbete återstår, men vår dröm sedan många år har gått i uppfyllelse!

Barn och juniorer har under hösten trängts i Mor Annas stuga och har även haft sina avslutningar. Vi har även i höst fått handledning i sidenmålning - spännande att se hur mönster på schalar och slipsar växer fram.

"Ingen nämnd men ingen glömd" TACK och en jättetekram till alla som på olika sätt bidragit till årets olika evenemang. Visst har det varit en hel del arbete, men det ger ju också gemenskap och det är något som vi skall sätta värde på.

Till sist önskar jag alla en riktigt God Jul och ett lyckosamt Gott Nytt År.

Ett jättetack till alla
Er som kom ihåg
min 60-årsdag!
"Farmor" Antje

Sidenmålning den 20 november 1999 i Tullingeberg.

Vi var elva intresserade deltagare som med god ledning av Ann-Mari Asterhag lärde oss konsten att måla på siden. Av oss elva var det en modig man närvarande, Arne Mattsson, som hann med att göra två mycket vackra sidenslipsar. Det ni killar, be att få se Arnes verk någon gång så kanske vi kan locka fler killar till nästa gång. Jag kände mig som ett nyfiket barn med en massa härliga färger att botanisera i. Målningen kändes bra för själen, jag stressade av och blev alldeles tagen av mitt eget och de övrigas skapande. Färgerna flöt ut över duken, jag lade på grovsalt, sen tog saltet in färgerna och det bildades de mest fantastiska mönster. Att jobba med naturmaterial som siden har också en alldeles speciell känsla.

Innan dagen var över blev det en stor och en liten schal för min del, den lilla blir en julklapp till min mor.

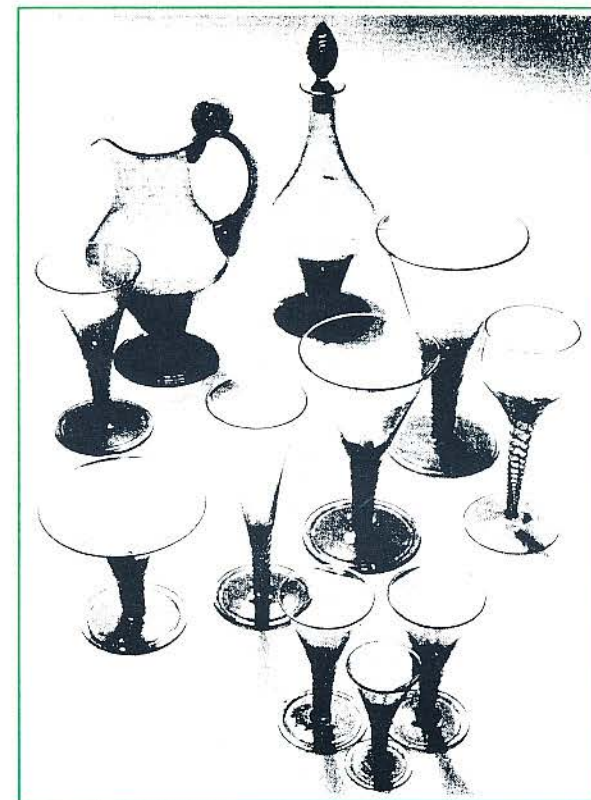
Vi jobbade så flitigt med våra alster så Ann-Mari fick säga till flera gånger att nu ska vi väl ta lite fikapaus ändå när klockan närmade sig tretton. Innan dagen var slut hann vi också se hur man kan göra små broscher av de provbitar som vi gjorde alldeles i början. När klockan närmade sig femton började vi att plocka ihop våra verk, städade upp efter oss och tackade Ann-Mari så mycket för en berikande lördag mitt i mörkaste november, där våra schalar och slipsar lyste upp runt våra halsar.

Vi som var där var förutom Arne Mattsson, *Forts. på sid. 7*

Glas ingen självklarhet före 1900

På det högtidligt dukade 1800-talsbordet stod ett vin och ett ölglas vid sidan av bestick och tallrikar. Men vid sekelskiftet kom glasservisernas glansperiod. Nu kunde det finnas upp till tio glas vid varje kuvert. De välbärgade avnjöt dryckerna i slipade kristallglas. De mindre bemedlade fick nöja sig med pressat glas.

Servis i bruntonat sodaglas, Sandvik, ritad av Simon Gate 1919. Servisen är ett gott exempel på hans generösa inställning till att även det s.k vardagsglaset kunde rymma ett stort antal modeller för öl och brännvin, bords- och starkviner och även champagne.

VID 1800-TALET'S BÖRJAN hade glasserviser i modern mening inte existerat. Man kunde av brukens tillverkningar ställa samman till exempel karaffer, vinglas och dricksglas av samma typ och samma dekor och på så sätt skapa en servis, något som också relativt ofta förekom i tidens ledande kretsar. Antalet viner eller andra drycker var vid 1800-talets början lätt räknade. Ett slags vinglas och ett ölglas förslog oftast även vid högtidligare sammanhang. En del nya glastyper introducerades dock under denna tid, till exempel champagneglas och punschglas.

Inte var mans egendom

Seden att varje gäst skulle ha sitt eget (eller sina egna) glas framställda vid kuvertet slog

även definitivt igenom under 1800-talets början.

Vid sekelskiftet 1900 hade antalet viner och andra drycker vid måltiderna ökat kraftigt, och det förekom att varje gäst hade mellan fem och tio glas av olika slag vid sitt kuvert.

En fullständig glasservis med alla slags karaffer, glas, fat, skålar, tallrikar med mera kostade mycket pengar och kunde inte bli var mans egendom.

Pressglas ersatte kristall

Pressglaset och en del enklare glastyper fick för flertalet bli ersättare för den slipade kristallen. Det strama, nästan tidlösa spetsglaset för brännvin, enkla dricksglas i pressglas, den

Forts. på sid. 6

Forts. från sid. 5

traditionella fyrkantiga brännvinsflaskan hörde till de verkliga bruksvarorna jämte kakfat, sockerskålar och gräddkannor av pressglas. Icke minst den av Rejmyre i slutet av 1890-talet introducerade pressglasmodellen "Turbin".

Den blev en stor succé och hör ännu i våra dagar till de mest eftersökta pressglasmodellerna.

Man tillverkade ett stort antal föremål av denna modell, 1899 års priskurant upptar 61 olika föremål, och den som ville kunde skaffa sig nästan en hel servis av "Turbin". Bägaren fördes hit från romarriket, där den tillverkats redan före Kristi födelse.

De första bägarna saknade ibland helt fot och avslutades i stället med en konvex utbuktning nedtill på cuppan för att kärlet lätt skulle kunna placeras i sanden eller jorden framför den drickande personen.

Romerska bägare från år 100-300 e.Kr var försedda med fot och hade ofta slipad dekor av kulor eller ovaler.

Koniska, raka sidor

I de germanska länderna tillverkades bägare på 400-talet e.Kr och under tidig medeltid var den ett allmänt förekommande dryckeskärl.

1500-talsbägarens form har koniska, raka sidor, under 1600-talet har den oftast parallella sidor. Många varianter finns, en del är försedda med kulfötter, andra med lock.

Bägaren tjänstgjorde under hela medeltiden som dricksglas i modern mening och man kan i den urskilja utvecklingen mot det raka dricksglas av modern typ. Det dröjde ända till 1700-talet innan dricksglas är fullt utbildat med koniska sidor.

I mitten av 1700-talet finns det fasettslipade glas med raka sidor med målad eller förgylld dekor.

Vid slutet av 1700-talet är dricksglas rakt cylinderformat med gravyr eller slipning.

En släkting till pressglas var humpen som tillverkades i Tyskland under hela 1600-talet och 1700-talets början.

Glaset hade hög cylinderform med lock och fot och var oftast dekorerat med polykrom emaljfärg.

Under senmedeltiden kom det fram flera olika dryckeskärl, till exempel sejdeln, stänkan och dryckeskannan. □

Forts. från sid. 4 Sidenmålning...

Karin Mattsson, Antje Marhold, Ann-Chatrin Ax, Anna Karlsson, Elsie Karsbrink, Ingrid Avelin, Maria Avelin, Elisabeth Avelin, Siv Sahl och så jag. □

Att jobba med naturmaterial som siden har också en speciell känsla. Målningen känns bra för själen. Foto: ArMa

**Att ta vara på tiden,
kan också vara att skapa något på siden.
November mörk och grå,
men det behöver inte vara så.
Låt färger och fantasi flöda,
så kommer du att få se ditt siden glöda.**

Av Susanna Persson

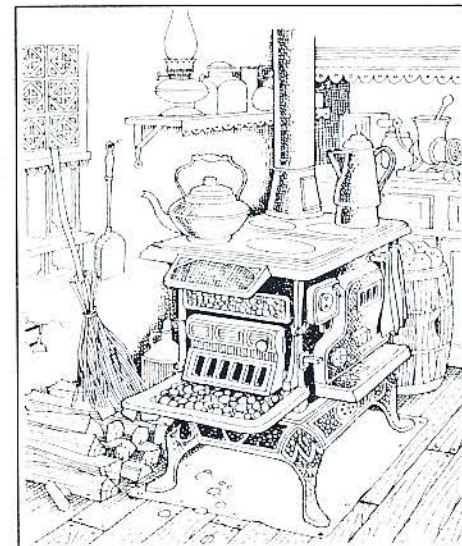
Vedermödor vid vedspisen

□ Meningen med att åka och sätta sig och glo i ett torp i skogen några veckor är att man ska lugna ner sej några hekto. Varva ner, liksom. Att ens bleka glämighet, orsakad av Otäcka Storstadens hårda liv i opiumhålör och inomhusköpcenter, ska få rosor på kinden och solsken i blick. Att ens trötta hängöron ska vederkvickas och att få ny spänst av att lyss till gräsets och trädens sus.

För att nå detta förstadium till nirvana har man god hjälp av de ritualer som omger och bär torplivets vardag. De går samtliga ut på en blandning av ett förhöjande av sinnesförnimmelser (det luktar mer på ett utedass än ett wc, det är tyngre att hinka upp vatten ur brunnen än att vrida på en kran etc) och en utsträckning av tidsaxeln (dessa torprelaterade hantverk är relativt sett tämligen tidskrävande). Ett oöverträffat sätt att optimalisera dessa båda komponenter är Vedspisterapin. Vad som behövs är en äldre järnspis, typ Husqvarna 427.

Sedan behöver man en famn full med ved, där man så väljer ut ett par välskapta vedträn som gör ett torrt och pålitligt intryck, s.k tändved, ställer dem på huggkubben och klipper till dem med yxan - eggssidan! - ett par gånger. På så sätt har man raskt ett knippe prima spänstved. Sedan behöver man bara en rågad nypa björknäver och en välfylld tändsticksask och man är redo att gå in i nästa terapifas: själva tändningen.

Det är ett pilligt och sotigt göra som ofelbart och utan att själva sig genast ryker in. Röken väljer ut genom spisluckan och sotluckan och vid alla spisplattorna och ur varenda övrig upptänklig springa och hållighet, och en kraf-

tig rökutveckling fyller raskt hela köket, och sotflagor klipper fast vid all materia.

Det svider i ögon-näsa-hals och man får gå ut på farstubron och rossla ett tag innan man ger sig på't igen.

Om man under tiden väljer att åkalla högre eller lägre makter anser jag vara en lägningsfråga. Då jag, om möjligt, lägger dessa små intima stunder när jag är för mig själv, brukar jag blanda grova eder och förbannelser med enträgna böner till den Gud jag skaffat mig ett förtroligt och familjärt förhållande till redan i söndagsskolan.

Efter ett par rejäla rökattacker brukar elden ta sig lite tveksamt och om man då under djupandning och total koncentration pysslar och gullar och fjaskar med den i en halv timme - 45 minuter brukar den kunna spraka loss riktigt muntert och man kan övergå till 10-minuters intervallpassning. Nu går det bra att sätta på kaffepannan.

Och visst smakar en kopp kaffe som man har fått arbeta för, med både kropp och själ som insats, i två och en halv timme extra gott! Och tänk så lugn och utvilad man blivit på kuppen också. □

Här hittar Du presenten.

Vi har stort urval av parfymer.
Här är några av våra märken:

Calvin Klein
fragrances for women

Estée Lauder
pleasures

Välkommen till
TUMBA PARFYMERI & FOTVÅRD
TUMBA CENTRUM

08-530 327 30

Säljer te och kaffe i lösvikt.
Julkappstips - handgjord
tomtesäck med te eller kaffe: 89:-

Konstutställning av Eija Kuusisto-Saho
Även plats att ta en liten fikapaus!
Varmt välkomna!

Odengatan 100 113 22 Stockholm
 08-34 73 93

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER

Asterhags Bygg AB

VILLA OCH
INDUSTRIBYGGNAD

EKLIDSVÄGEN 3
146 40 TULLINGE
TEL: 778 49 27

Butiken med
Saker från förr
– möbler & kuriosa –

ÖPPETTIDER:
Torsdag 17-19 • Söndag 12-16

Vi finns i hörnet av
Vattravägen, Segersjö-
vägen och Runers Väg
i Utran